

ב"ה. יום שלישי פ' תרומה, ה'תשס"ח

פ' יתרו כ, יג: לא תחמד בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך.

פ' ואתחנן ה, יז: ולא תחמד אשת רעך ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמרו וכל אשר לרעך.

פ' ואתחנן ז, כה: פסילי אליהם תשרפון באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו פי תועבת ה' אלקיך הוא.

יהושע ז, כא: וארא בשלל אדרת שנוער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זהב אחד חמשים שקלים משקלו ואחמדם ואקחם והנם טמונים בארץ בתוך האהלי והכסף תחתיה.

מיכה ב, א-ב: הוי חשבי און ופעלי רע על משכבותם באור הבקר יעשוה פי יש לאל ידם. וחמדו שדות וגזלו ובתים ונשאו ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו.

ראב"ע: לא תחמוד, אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהי' אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכוב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהי' לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ואמר קהלת (ב, כא) ולאדם שלא עמל בו יתנו חלקו. ואמרו חכמים, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. ובעבור זה המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבולותיו, ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו.

פירוש רבי אברהם בן הרמב"ם עה"ת פ' יתרו שם: האזהרה היא על איזה חפץ שיש ברשותו של חבירו לא על מה שדומה לאותו חפץ. המשל בזה, ראובן יש לו ברשותו בית נאה אסור על שמעון להתאוות שאותו בית גופו יהי' שלו אבל לא שאסור לו להתאוות דוגמתו או דומה לו, וזה דק, והבין אותו.

רמב"ם הל' גזלה ואבדה פ"א ה"ט [ועד"ז בטור וש"ע ח"מ סני"ט סעיף י"ד ואילך]: כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חבירו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו, והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו, אף על פי שנתן לו דמים רבים, הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר לא תחמוד. ואין לוקין על לאו זה, מפני שאין בו מעשה. ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד, כענין שנאמר, לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך, חימוד שיש בו מעשה.

השגת הראב"ד: כל החומד עבדו או אמתו וכו' אע"פ שנתן לו דמים יקרים. א"א ולא אמר רוצה אני. **השגת הראב"ד:** ואין לוקין על לאו זה שאין בו מעשה. א"א לא ראיתי דבר תימה גדול מזה, והיכן מעשה גדול מנטילת החפץ, אבל הי' לו לומר מפני שהוא חייב בתשלומין שהרי הוא כגזלן שחייב להשיב את הגזילה ולפיכך אינו לוקה, וגם זה חייב להשיב את החפץ לבעליו.

הלכה י: כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חבירו וכל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנותן ממנו כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה לבו בדבר עבר בלא תעשה שנאמר לא תתאוה, ואין תאוה אלא בלב בלבד.

הלכה יא: התאוה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל, שאם לא רצו הבעלים למכור אע"פ שהרבה להם בדמים והפציר ברעים יבא לידי גזל שנאמר וחמדו בתים וגזלו, ואם עמדו הבעלים בפניו להציל ממנו או מנעוהו לגזול יבא לידי שפיכות דמים, צא ולמד ממעשה אחאב ונבות.

הלכה יב: הא למדת שהמתאוה עובר בלאו אחד והקונה דבר שהתאוה בהפצר שהפציר בבעלים או בבקשה מהן עובר בשני לאוין לכך נאמר לא תחמד ולא תתאוה, ואם גזל עבר בשלשה לאוין.

ש"ע הרב או"ח סת"מ בקר"א סקי"א: כיון דגבי לא תחמוד כתיב רעך אין איסור בשל נכרי, כמ"ש הכסף משנה ריש פ"א מהלכות גזילה לענין עושק.

ש"ת הרמ"ז סימן לז: נמצא שלשיטת הראב"ד עובר בלא תחמוד כשלא נתרצה המוכר ואין לוקין עליו משום דהוי לאו הניתן לתשלומין, ואם נתרצה פטור הלוקח. ולשיטת הרמב"ם, אף כשנתרצה המוכר עובר בלא תחמוד בהשתדלות הלוקח כדי לרצותו ובהשתדלות הריצוי ליכא מעשה וכמ"ש הרב המגיד שם.

ש"ת דברי יציב חלק חושן משפט סימן סה: ומ"מ כשרוצה להיות עשיר כפלוגי לא הוי בכלל הלאו אפילו למ"ש א"א בדרך פקודיך, ורק כשחלות החמדה הוא על חפצו של חבירו שרוצה כמותו ממש, שלפי דעתו ודמיונו אין יופי והפלאה כשל חבירו, ורוצה ג"כ חפץ כזה ממש, אז הוי בכלל האיסור וד"ק.

ענפי ארז, קונטרס בדיני גניבה וגזילה (להגר"א גורביץ שליט"א) ב'מבוא: והנה שמעתי מאאמרו"ר הגה"צ זצ"ל שבעת שלמד לפני מרן הגרי"ז זצ"ל סיפר לו מרן זצ"ל אודות עובדא מגאון וצדיק מפורסם שכשראה מרחוק שיהודי אחד נכנס לביתו כדי לגזול ממנו אחד מחפציו קרא הגאון לעומתו "הפקר הפקר" וביאר מרן זצ"ל בטעמו במה שאמר "הפקר" ולא אמר "נתונה לך במתנה" שע"י נתונה במתנה הי' מצילו מעבירת גזילה אבל לא מעבירת לא תחמוד אבל ע"י אמירת הפקר הצילו גם מעבירת לא תחמוד ע"כ שמעתי. ונראה בטעמו שהיא דבעינן לענין ל"ת דלא תחמוד חמדה הבאה לידי מעשה פירש הרמב"ם ז"ל דבעינן "עד שלקחו ממנו" וכאן ע"י הפקר אין כאן לקיחה ממנו שבזמן שבא החפץ אל החומד כבר אין זה "ממנו" וד"ק.